

СЕМЕЕН КОДЕКС

Обн., ДВ, бр. 23 от 22.03.1968 г., в сила от 22.05.1968 г., изм., бр. 92 от 28.11.1969 г., бр. 27 от 3.04.1973 г., изм. и доп., бр. 89 от 9.11.1976 г., попр., бр. 90 от 12.11.1976 г., изм., бр. 36 от 8.05.1979 г., отм., бр. 41 от 28.05.1985 г., в сила от 1.07.1985 г.

Чл. 1. Този кодекс урежда семейните отношения с цел да съдейства:

за закрилата и укрепването на семейството, като основна клетка на социалистическото общество, за възпитание на децата в социалистически и комунистически дух и за развитие на взаимопомощта, привързаността и уважението между всички членове на семейството.

Уреждането на семейните отношения се извършва съобразно с принципите за доброволност на брачния съюз, пълно равенство между мъжа и жената и всеотна защита на децата.

Социалистическото общество чрез държавата и обществените организации защитава семейството и му съдейства за повишаване на материалното и културното равнище на неговите членове и особено за социалистическото и комунистическото възпитание на децата.

ДЯЛ I

БРАК

Глава I

Сключване на брак

Чл. 2. Само гражданският брак, сключен във формата, предписана от този кодекс, поражда последиците, които законите свързват с брака.

Религиозен обряд се допуска само след сключването на граждански брак. Този обряд няма правно действие.

Чл. 3. Бракът се сключва по взаимно съгласие на мъж и жена, дадено лично и едновременно пред длъжностното лице по гражданското състояние.

Чл. 4. (Изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г.) Бракът се сключва публично и тържествено в общинския (районния) народния съвет, съответно в кметството.

Когато някой от встъпващите в брак поради уважителни причини не може да се яви в общинския (районния) народния съвет, съответно в кметството, бракът може да бъде сключен и на друго място пред длъжностното лице по гражданското състояние.

Чл. 5. Желаетелите да встъпят в брак заявяват това в службата по гражданско състояние. Всеки от тях представя декларация, че не съществуват установените в чл. 8, 9 и 10 пречки за сключване на брака и медицинско свидетелство, че не страда от болестите, посочени в чл. 9, букви "б" и "в".

Чл. 6. Длъжностното лице по гражданското състояние проверява самоличността и възрастта на страните, представените от тях декларации и медицинските свидетелства. Ако няма пречки за встъпване в брак, длъжностното лице по гражданското състояние запитва страните дали те са съгласни да встъпят в брак един с друг и при утвърдителен отговор съставя акт за сключване на брак, който се подписва от страните, от двама свидетели и от него, като обявява брака за сключен. Бракът се счита за сключен с подписването на акта от встъпващите в брак и длъжностното лице по гражданското състояние.

Чл. 7. При съставянето на акта за сключване на брак всеки от встъпващите в брак заявява дали запазва своето фамилно име или взема фамилното име на своя съпруг или добавя фамилното име на съпруга си към своето.

Чл. 8. Може да сключи брак лице, навършило 18 години.

По изключение, ако важни причини налагат това, брак може да сключи и лице, навършило 16 години, с разрешение на председателя на окръжния съд по местожителството си. Ако и двамата встъпващи в брак са непълнолетни и са от различни райони, разрешението се дава от председателя на окръжния съд по местожителство на единия от встъпващите в брак по техен избор. Председателят изслушва непълнолетния, неговите родители или неговия попечител. Мнението на родителите или на попечителя може да бъде дадено и в писмена форма с нотариално заверен подпис.

Чл. 9. Не може да сключи брак лице:

а) което е свързано с друг брак;

б) което е поставено под пълно запрещение или страда от душевна болест или слабоумие, които са основание за поставянето му под пълно запрещение;

в) което страда от болест, представляваща сериозна опасност за живота или здравето на поколението или за живота или здравето на другия съпруг, освен ако това е било известно на другия съпруг.

Чл. 10. Не могат да сключат брак помежду си:

а) роднини по права линия;

б) братя и сестри;

в) роднини по съребрена линия до IV степен включително;

г) лица, между които осиновяването създава отношения като посочените в букви "а" и "б".

Глава II

Отношения между съпрузите

Чл. 11. Съпрузите имат равни права и задължения в брака.

Те живеят съвместно, освен ако важни причини налагат да живеят разделено.

Всеки съпруг има свобода при избора на своето занятие.

Чл. 12. Съпрузите са длъжни чрез взаимно разбирателство и общи усилия и съобразно със своите възможности, имущество и доходи да осигурява благополучието на семейството и да се грижат за отглеждането, възпитанието и издръжката на децата.

Чл. 13. Недвижимите и движимите вещи и права върху вещи, придобити от съпрузите през време на брака, принадлежат общо на двамата съпрузи, независимо от това на чие име са придобити, и служат за задоволяване нуждите на семейството.

(Ал. 2, изм. - ДВ, бр. 89 от 1976 г., попр., бр. 90 от 1976 г.) Недвижимите и движимите вещи и права върху вещи, придобити преди брака, както и такива вещи и права, придобити през време на брака по наследство, дарение или по реда на чл. 389а - 389д от Гражданския процесуален кодекс, принадлежат на съпруга, който ги е придобил. Не стават общи и движимите вещи, придобити от единия съпруг през време на брака, които му служат за обикновено лично ползуване или за упражняване на занятие.

Съпрузите се разпореждат съвместно с общите вещи и права върху вещи или единият от тях - със съгласието на другия. Действия на обикновено управление относно общите вещи може да извършва и всеки от съпрузите.

Всеки от съпрузите се разпорежда със своите спестовни влогове без съгласието на другия съпруг.

Когато семейното жилище е индивидуална собственост на единия съпруг, той може да се разпорежда с него само със съгласието на другия съпруг. При липса на такова съгласие разпореждането може да се извърши с разрешение на народния съд, ако се установи, че е в интерес на децата и семейството.

Разпореждането с общи движими вещи чрез възмездна сделка, извършена от единия съпруг без съгласието на другия, няма сила за другия съпруг, ако третото лице е знаело или според обстоятелствата е могло да знае, че липсва съгласие на другия съпруг.

Съгласие за извършване на действия, за които законът изисква особена форма, се дава в същата форма, но ако действията се извършват в нотариална форма, достатъчна е писмена форма с нотариално заверен подпис.

За задължения, които единият или двамата съпрузи са поели за удовлетворяване нужди на семейството, те отговарят солидарно.

Чл. 14. (Ал. 1, доп. - ДВ, бр. 89 от 1976 г.) Имуществената общност се прекратява със смъртта на единия съпруг, при развод и обявяване брака за недействителен. Тя може да се прекрати по съдебен ред и през време на брака, ако важни причини налагат това, а за отделни вещи - с принудително изпълнение върху тях.

Докато трае бракът никой от съпрузите не може да се разпорежда с бъдещия си дял от общото имущество или с част от него.

При прекратяване на имуществената общност дяловете на съпрузите са равни.

При прекратяване на общността поради развод съдът може да определи по-голям дял от общото имущество на оня от досегашните съпрузи, на когото се предоставят за отглеждане и възпитание ненавършилите пълнолетие деца. В изключителни случаи, при прекратяване на общността поради развод, ако приносът на единия съпруг за придобиване на общите вещи явно и значително

надхвърля приноса на другия съпруг, съдът може по искане на първия съпруг да му определи по-голям дял от общото имущество.

При прекратяване на общността поради развод всеки от съпрузите има право да получи и част от движимите вещи на другия съпругът, които последният е придобил през време на брака за упражняване на занятие или от тяхната стойност, както и от негови вземания, доколкото са придобити през време на брака, като е допринесъл за придобиването им с труда си, със средствата си или с работата са в домакинството. Този иск може да се предяви и преди развода, ако поведението на придобилия имуществото съпруг поставя в опасност интересите на децата или на другия съпруг.

Исковете по предходните две алинеи могат да се предявяват до изтичане на една година от прекратяването на брака поради развод. Същите две алинеи се прилагат съответно и при прекратяването на брака поради обявяването му за недействителен.

При прекратяване на имуществената общност поради смърт на единия от съпрузите се прилагат разпоредбите относно наследяването и делбата. **Но когато преживелият съпруг наследява заедно с деца на починалия съпруг, той не получава дял от частта на починалия съпруг от общото имущество.**

Глава III

Прекратяване на брака

Чл. 15. Бракът се прекратява:

- а) със смъртта на единия от съпрузите;
- б) със съдебно решение, обявяващо неговата недействителност, и
- в) с развод.

Чл. 16. При обявяване смъртта на единия от съпрузите бракът се счита за прекратен с влизане на решението в сила.

Ако се окаже, че обявеният за умрял е жив, прекратеният брак не се възстановява.

Чл. 17. Бракът се обявява за недействителен:

- а) ако при сключването му са били нарушени разпоредбите на чл. 8, 9 или 10 и
- б) ако някой от встъпващите в брак е бил принуден да го сключи чрез заплашване с тежка и предстояща опасност за живота, здравето или честта - негови или на негови близки.

Никой не може да се позове на недействителността на брака, докато тя не бъде обявена от съда.

Чл. 18. Иск за обявяване недействителността на брака може да се предяви:

- а) при нарушение на чл. 8 - само от непълнолетния съпруг не по-късно от шест месеца от навършване на пълнолетието, ако няма деца от брака и съпругата не е бременна;
- б) в случая на чл. 17, буква "б" - само заплашения съпруг не по-късно от една година от сключването на брака;
- в) в случая на чл. 9, буква "а" - от всеки от съпрузите, от прокурора и от съпруга от първия брак;
- г) в останалите случаи - от всеки от съпрузите и от прокурора.

Искът по чл. 9, буква "б" може да се предяви не по-късно от шест месеца от оздравяването или от отменяването на запрещението.

Прокурорът може да поиска да се установи наличието на основание за обявяване недействителността на брака, сключен при нарушение на чл. 9, буква "а", и след смъртта на единия от съпрузите.

Чл. 19. Недействителността на брака при двубрачие не може да бъде обявена от съда, ако по-рано сключеният брак е прекратен.

Недействителността на брака поради нарушение на чл. 9, буква "в" не може да бъде обявена, ако болният съпруг е оздравял.

Чл. 20. Разпоредбите на чл. 25 - 29 се прилагат съответно при обявяване на брака за недействителен. В този случай недобросъвестността при недействителност на брака има значението на вината при развода.

Недобросъвестният съпруг не може да води исковете по чл. 14, ал. V.

Заченатите или родените през време на недействителния брак деца се считат за брачни и за тях се прилага предположението по чл. 31.

Чл. 21. Всеки от съпрузите може да иска развод, когато бракът е дълбоко и непоправимо разстроен.

С решението за допускане на развода съдът се произнася и относно вината за разстройството на брака, ако някой от съпрузите е поискал това.

Чл. 22. При сериозно и непоколебимо взаимно съгласие на съпрузите за развод съдът допуска развода, без да издирва мотивите на волята им да прекратят брака.

Чл. 23. Искане за развод по взаимно съгласие не може да се предяви, преди да са изтекли две години от сключването на брака.

Чл. 24. При развод по взаимно съгласие съпрузите трябва да изложат своето споразумение относно упражняването на родителските права и издръжката на децата, както и относно имуществените отношения, ползуването на семейното жилище и издръжката между съпрузите. Споразумението се утвърждава от съда, след като той провери дали са запазени интересите на децата.

Ако споразумението е непълно или интересите на децата не са добре защитени, съдът може да даде срок за изправяне на недостатъците на споразумението.

Ако в дадения срок недостатъците не бъдат отстранени, съдът отхвърля искането.

Искове относно упражняване на родителските права и издръжката на децата след прекратяване на брака по взаимно съгласие се допускат при изменение на обстоятелствата.

Чл. 25. Правото да се иска развод не преминава върху наследниците. Те обаче могат да продължат предявения вече иск, за да установят неговата основателност, ако искът се основава на вината на преживелия съпруг.

Съдът отхвърля иска, ако преживелият съпруг не е виновен за разстройството на брака.

Чл. 26. След развода съпругът не може да носи фамилното име на другия съпруг, когато наследникът се противопостави, освен ако има важни причини за това.

При изменение на обстоятелствата съдебното решение относно запазването на фамилното име на единия съпруг може да се измени по искане на другия съпруг.

Чл. 27. След развода бившите съпрузи престават да бъдат законни наследници един на друг и губят всички изгоди, произтичащи от разпорежданията в случай на смърт, направени преди това. Същите последици настъпват и когато основателността на иска е установена след смъртта на ищеца съгласно чл. 25 .

Чл. 28. При постановяване на развода съдът предоставя семейното жилище на единия от съпрузите, когато то не може да се ползува поотделно от двамата, като взема предвид интересите на децата, вината, здравословното състояние и другите обстоятелства.

(Ал. 2, отм. - ДВ, бр. 27 от 1973 г.).

(Ал. 3, отм. - ДВ, бр. 27 от 1973 г.).

Чл. 29. В случай на развод съдът служебно постановява на кого от съпрузите се предоставя упражнението на родителските права спрямо децата, определя мерките относно упражняването на тези права и относно личните отношения между децата и родителите и издръжката на децата. Съдът може да постанови децата да живеят при някое трето лице или в съответно заведение. Съдът изслушва родителите, а ако е уместно, и децата и близки на семейството и решава въпросите с оглед на интересите на децата.

Ако обстоятелствата се изменят, съда по молба на единия от съпрузите или служебно може да измени постановените по-рано мерки и да определи нови.

ДЯЛ II

РОДИТЕЛИ И ДЕЦА

Глава I

Произход

Чл. 30. Произходът от майката се определя от раждането.

Произходът от майката, установен с акт за раждане, може да бъде оспорен с иск, предявен от детето, от жената, посочена в акта като майка, от съпруга на същата, от жената, която претендира, че е майка на детето, и от мъжа, който претендира, че детето е родено от неговата съпруга. Като страна се призовават и съпругът на майката, съпругът на другото лице, което оспорва произхода, и във всички случаи - детето.

Чл. 31. Съпругът на майката се счита за баща на детето, родено през време на брака или преди изтичането на 300 дни от неговото прекратяване.

Ако детето е родено, преди да са изтекли 300 дни от прекратяването на брака, но след като майката е встъпила в нов брак, за баща на детето се счита съпругът на майката от новия брак.

Предположенията по ал. I и II не се прилагат, когато детето е родено след изтичането на 300 дни от датата на последното известие - в случай на обявено отсъствие на съпруга или от датата на предполагаемата смърт - в случай на обявена смърт.

Чл. 32. Съпругът на майката може да оспори своето бащинство, като докаже, че детето не е могло да бъде заченато от него. Този иск може да бъде предявен до изтичането на една година от узнаване на раждането.

Майката може да оспори бащинството на своя съпруг, като докаже, че детето не е могло да бъде заченато от него. Този иск може да бъде предявен до изтичането на една година от раждането.

Не се допуска оспорване на бащинство, когато майката е оплодена изкуствено със съгласието на съпруга си.

Чл. 33. В случая на чл. 31, ал. II, ако оспорването от страна на втория съпруг бъде уважено, за баща на детето се счита първият съпруг. Последният може да предяви иск за оспорване на бащинството до изтичане на една година от узнаване на решението, но не по-късно от три години от влизането му в сила.

Във всички случаи на оспорване на бащинство като страни се призовават майката, детето и съпругът, а когато бащинството се оспорва от втория съпруг, призовава се и първият.

Чл. 34. Всеки родител може да припознае своето дете.

Припознаването се извършва с писмено заявление пред длъжностното лице по гражданското състояние или с декларация с нотариално заверен подпис, подадена до длъжностното лице по гражданското състояние. Заявлението може да се подаде и чрез управителя на заведението, в което се е родило детето.

Могат да бъдат припознати и заченати деца, както и починали деца, които са оставили низходящи.

Чл. 35. Длъжностното лице по гражданското състояние съобщава припознаването на другия родител, ако той е известен, и на детето, ако то е пълнолетно. Ако в тримесечен срок от съобщението тези лица не оспорят припознаването с писмено заявление до длъжностното лице по гражданското състояние, припознаването се вписва в акта за раждане.

Ако припознаването се оспори, припознаващият може, в тримесечен срок от получаването на съобщението да предяви иск за установяване на произход.

Ако при припознаването детето е непълнолетно, то може да го оспори до изтичане на три години от навършване на пълнолетието или от узнаване на припознаването, ако това узнаване е станало по-късно. Ако искът бъде уважен, припознаването се заличава със съответна бележка в акта за раждане.

Чл. 36. Извън случаите по предходния член припознаването може да бъде оспорено от всяко лице, което има правен интерес, чрез иск, предявен в едногодишен срок от узнаването.

Чл. 37. Припозналият може да иска унищожаване на припознаването поради грешка или измама в едногодишен срок от припознаването, а в случай на заплашване - в едно годишен срок от преставане на заплашването.

Чл. 38. Произходът от майката може да се търси чрез иск, предявен от детето, майката или бащата. Като ответник се призовава и съпругът на майката, ако тя е била в брак с него по време на зачеването.

Чл. 39. Произходът от бащата може да се търси чрез иск, предявен от детето до изтичане на три години от навършване на пълнолетието и от майката - в тригодишен срок от раждането на детето. Когато искът е предявен от детето, призовава се и майката.

Чл. 40. Иск за търсене произход не може да се предяви и припознаване не може да стане, докато не бъде одобрен по исков ред наличният произход, установен с акт за раждане, с презумпцията по чл. 31 или с акт за припознаване, и то при условията и сроковете, предвидени в закона. Двата иска могат да бъдат съединени.

Чл. 41. Наследниците нямат право да предявяват исковете, предвидени в тази глава, но те могат да продължат иска, предявен от техния наследодател.

Когато бащата или майката са починали, искът за установяване или оспорване на произход се предявява срещу техните наследници.

Чл. 42. Правилата за спиране и прекъсване на сроковете не се прилагат по отношение на сроковете по тази глава. Тези срокове се прилагат служебно.

Глава II

Родство

Чл. 43. Родство по права линия е връзката между две лица, от които едното пряко или непряко произхожда от другото.

Родство по съребрена линия е връзката между две лица, които имат общ родоначалник, без едното да произхожда от другото.

Чл. 44. Между двама роднини по права линия има толкова степени, колкото са поколенията.

Между двама роднини по съребрена линия има толкова степени, колкото са поколенията от единия от тях до общия родоначалник и от последния до другия роднина.

Чл. 45. Роднините на единия съпруг са роднини по сватовство както на другия съпруг, така и на неговите роднини.

В линията и степента, в които едно лице е роднини на единия съпруг, то е роднина по сватовство на другия съпруг.

Степента на родство по сватовство между роднините на единия съпруг и роднините на другия съпруг се определя, като се съберат степените на родство между единия съпруг и неговите роднини и другия съпруг и неговите роднини.

Съпругите на двама братя или съпрузите на две сестри са роднини по сватовство във втора степен.

Родството по сватовство има правно значение само в предвидените от закона случаи.

Глава III

Осиновяване

Чл. 46. Може да бъде осиновено само лице, което при подаване молбата за осиновяване не е навършило 18 години.

Чл. 47. Може да осиновява само дееспособно лице, което не е лишено от родителски права.

Чл. 48. Осиновяващият трябва да е поне с 15 години по-възрастен от осиновявания. Разлика във възрастта не се изисква, когато съпругът осиновява рожденото дете на своя съпруг. Когато осиновяването се извършва едновременно или последователно от двама съпрузи и за единия от тях разликата във възрастта е налице, не се изисква такава разлика за другия съпруг.

Чл. 49. Не се допуска осиновяване между роднини по права линия и между братя и сестри.

Чл. 50. Никой не може да бъде осиновен втори път, докато не е прекратено съществуващото осиновяване. Тази забрана не се прилага по отношение на съпруга на осиновителя.

Чл. 51. За осиновяването е необходимо съгласието:

- а) на осиновяващия;
- б) на родителите на осиновявания;
- в) на съпрузите на осиновяващия и на осиновявания и
- г) на осиновявания, ако е навършил 14 години.

Съгласието на лицата по букви "б" и "в" на предходната алинея не се изисква, ако те са недееспособни или ако местожителството им е неизвестно.

Осиновяваният на възраст от 10 до 14 години се изслушва от съда.

Настойникът, попечителят, както и родителите и съпрузите, поставени под ограничено запрещение или лишени от родителски права, дават мнение по осиновяването.

Когато детето е оставено за отглеждане в обществено заведение и родителите му предварително са дали съгласие за неговото осиновяване или са неизвестни, съгласие за осиновяването дава управителят на заведението.

Съгласието на лицата по букви "а", "б" и "в", както и мнението на родителите, поставени под ограничено запрещение или лишени от родителски права, и на настойника или попечителя трябва да бъде дадено пред съда, лично чрез особен пълномощник или чрез отделен акт с нотариално заверен подпис, но народният съд може да призове и изслуша лично някои от тези лица, когато намери това за необходимо.

Управителят на общественото заведение може да даде съгласието си писмено, без да е необходимо да заверява подписа си.

Чл. 52. (Ал. 1, изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г.) Молбата за осиновяване се разглежда от районния съд. Народният съд събира сведения за осиновявания и осиновяващия от общинските (районните) народни съвети или кметствата по местожителствата им и взема мнение от тях, дали осиновяването е в интерес на осиновявания.

Сведения за детето не се събират, когато то се взема от обществено заведение.

Чл. 53. Народният съд в съдебно заседание при закрити врата, след като изслуша заключението на прокурора, се произнася с мотивирано решение по осиновяването.

Съдът допуска осиновяването, само ако то е в интерес на осиновявания.

Решението на народния съд може да се обжалва по общия ред от прокурора и от лицата по чл. 51, ал. I, букви "а", "б" и "г".

Чл. 54. По съгласие между лицата, посочени в чл. 51, ал. I, както и когато осиновеният е дете на неизвестни родители или е оставен в обществено заведение със съгласие за осиновяване, между осиновителя и неговите роднини, от една страна, и осиновения и неговите низходящи, от друга, възникват права и задължения като между роднини по произход, а правата и задълженията между осиновения и неговите низходящи, от една страна, и роднините им по произход, от друга, се прекратяват.

В тези случаи забраните по чл. 10 не се отменят.

В същите случаи народният съд постановява общинският народен съвет по седалището на народният съд да състави нов акт за раждане, в който осиновителят да бъде вписан като родител.

Чл. 55. В останалите случаи правата и задълженията между осиновения и неговите низходящи, от една страна, и роднините им по произход, от друга, се запазват, а права и задължения като между роднини по произход възникват само между осиновителя, от една страна, и осиновения и неговите низходящи, от друга. В този случай родителските права и задължения преминават върху осиновителя, а рожденият родител не наследява осиновения.

Чл. 56. Осиновяването се прекратява от съда:

а) по взаимно съгласие на осиновител и осиновен, когато двамата са дееспособни;

б) при тежко провинение от едната страна или при наличие на други важни обстоятелства, които основно разстройват отношенията между осиновител и осиновен.

В случаите на буква "б" прекратяване на осиновяването могат да поискат осиновителят, осиновеният или ако е засегнат обществен интерес, прокурорът.

В случаите на осиновяване по чл. 54 съдът може да прекрати осиновяването по искане на осиновения, неговите родители, настойника, попечителя или прокурора, ако единственият или двамата осиновители са починали и това се налага от интересите на осиновения.

В случаите на осиновяване по чл. 55, ако единственият или двамата осиновители починат, осиновяването се счита за прекратено, но осиновеният наследява осиновителя.

Чл. 57. Когато смъртта на осиновителя или на осиновения настъпи в течение на процеса за прекратяване на осиновяването по чл. 56, буква "б", искът може да бъде продължен от наследниците или от прокурора. Ако съда уважи иска, виновният преживял осиновител или осиновен не наследява починалия.

Чл. 58. Действието на осиновяването престава с прекратяването му.

Глава IV

Отношения между родители и деца

Чл. 59. Родителите са длъжни да се грижат за децата си и да ги подготвят за общественнополезна дейност.

Вторият баща и втората майка са длъжни да съдействуват на родителя при изпълнението на тия задължения.

Децата са длъжни да уважават своите родители и да им помагат според своите възможности. Същото задължение имат децата към втория си баща и втората си майка.

Чл. 60. Ненавършилите пълнолетие деца са длъжни живеят при родителите си, освен ако важни причини налагат да живеят другаде. При отклонение от това задължение по искане на родителите народният съд по местожителството им издава заповед за връщане на детето при тях. Тази заповед може да се обжалва пред председателя на окръжния съд, но обжалването не спира изпълнението.

Когато родителите не живеят заедно и не могат да се споразумеят при кого от тях да живеят децата им, спорът се решава от народния съд по местопребиваването на децата. Решението може да се обжалва по общия ред.

Чл. 61. Родителските права и задължения се упражняват от двамата родители заедно и поотделно. При разногласие между тях спорът се решава от народния съд след изслушване на родителите и ако е необходимо, на детето. Решението може да се обжалва по общия ред.

Чл. 62. Всеки от родителите може сам да представлява малолетните си деца и да дава съгласие за сделките на непълнолетните си деца, и то само в интерес на децата.

Отчуждаването на движими и недвижими имоти, с изключение на плодовете и вещите, които подлежат на бързо разваляне, обременяването на тези имоти с тежести и изобщо извършването на

действия извън пределите на обикновеното управление, които се отнасят до имущества на ненавършили пълнолетие деца, се допуска само при нужда или очевидна тяхна полза с разрешение на народния съд.

Дарения, отказ от права, отпускане на заеми и обезпечаване на чужди задължения чрез залог, ипотека или поръчителство от името на ненавършили пълнолетие деца са нищожни.

Чл. 63. Когато поведението на родителя представлява опасност за личността, възпитанието, здравето или имуществото на детето, народният съд служебно или по искане на прокурора или на другия родител взема съответни мерки в интерес на детето, като при нужда го настанява в подходящо място.

Такива мерки се вземат и когато родителят поради продължителна физическа или душевна болест или поради продължително отсъствие или други обективни причини не е в състояние да упражнява родителските си права.

При особено тежки случаи по алинея I народният съд в открито заседание с участие на съдебни заседатели и след изслушване на прокурора може да лиши родителя от родителски права.

Във всички случаи съдът определя и мерките относно личните отношения между родителите и децата.

Чл. 64. При изменение на обстоятелствата съдът може да измени мерките, постановени по силата на предходния текст.

Родителят може да поиска от съда възстановяването на родителските си права, ако е отпаднало основанието, поради което е бил лишен от тях.

Чл. 65. (Изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г.) В случаите на чл. 63, ал. III, и чл. 64, ал. II, съдът съобщава служебно на общинския (районния) народен съвет, съответно на кметството по местожителството на родителя, за да се отбележи в особената книга лишаването от родителски права или последвалото възстановяване на тези права.

Глава V

Настойничество и попечителство

Чл. 66. Малолетен, който остане без родители или родителите на когото са лишени от родителски права, се поставя под настойничество.

Чл. 67. Органът по настойничеството назначава настойник, учредява настойнически съвет и ако е целесъобразно, настанява малолетния в обществено заведение.

Настойник на малолетен с неизвестни родители е управителят на общественото заведение, в което малолетния е настанен.

Чл. 68. (Изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г.) Орган по настойничеството е председателят на изпълнителния комитет на общинския (районния) народен съвет или натоварено от него длъжностно лице или кмета.

Чл. 69. Настойническият съвет се състои от настойник, заместник-настойник и двама съветници измежду роднините и близките на малолетния, които най-добре ще се грижат за интересите на детето.

При възможност в състава на настойническият съвет се включват и лица с педагогическа подготовка.

Чл. 70. Не могат да бъдат членове на настойническият съвет недееспособните, лишените от родителски права, както и лицата, които поради болест, алкохолизъм, безчестен живот, противоречие с интересите на малолетния или поради други причини не са в състояние да изпълняват настойнически задължения.

Чл. 71. Настойникът е длъжен да се грижи за отглеждането, възпитанието и образованието на малолетния. Той управлява неговите имоти и го представлява пред трети лица. Разпоредбите на чл. 62, ал. II и III се прилагат и при настойничеството.

В случаите на чл. 62, ал. II настойникът иска разрешение от народния съд, като представи мнението на настойническият съвет.

Чл. 72. Когато настойникът е възпрепятствуван да изпълнява задълженията си или има противоречие между неговите интереси и интересите на малолетния, длъжността му се изпълнява от заместник-настойника.

Съветниците подпомагат настойника и заместник-настойника при изпълнение на техните задължения, уведомяват за неблагоприятия в отглеждането и възпитанието на малолетния и в опазване на неговото имущество.

Чл. 73. В началото на всяка година настояникът в присъствието на членовете на настояническият съвет дава пред органа по настояничеството отчет за своята дейност. Такъв отчет настояникът дава и при освобождаването му от настояническият съвет.

(Ал. 2, изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г.) Когато настояникът без уважителни причини не представи отчет, органът по настояничеството съставя акт, въз основа на който председателят на изпълнителния комитет на общинския (районния) народен съвет издава наказателно постановление за налагане глоба до 40 лева. Постановлението може да се обжалва по реда на ЗАНН .

Чл. 74. Настояникът е длъжен да внася паричните средства на малолетния в Държавната спестовна каса. За невнесените своевременно суми той дължи законна лихва.

По искане на органа по настояничеството, основано на сметка, утвърдена от настояническият съвет, народният съд издава изпълнителен лист срещу настояника за неотчетени или невнесени суми.

Чл. 75. С навършване на 14-годишна възраст малолетният се освобождава от настояничество и органът по настояничеството му назначава попечител. До назначаването на попечител тази служба се изпълнява от настояника.

Чл. 76. Попечител се назначава на всеки непълнолетен, който остане без родител или чиито родители бъдат лишени от родителски права. Попечител на непълнолетния с неизвестни родители е управителят на заведението, в което непълнолетният е настанен.

Непълнолетният съпруг с встъпването в брак става дееспособен. Той обаче може да извършва действие на разпореждане с недвижим имот само с разрешение на народния съд.

Попечителят се грижи за отглеждането, възпитанието и образованието на непълнолетния и дава съгласие за извършване на правни действия.

Чл. 77. Разпоредбите на чл. 62, ал. II и III се прилагат при попечителството.

Чл. 78. Органът по настояничеството може да освободи настояника или попечителя от тази длъжност, когато изпълнението ѝ поради старост, болест, служебни задължения и пр. се явява крайно обременително.

ДЯЛ III

ИЗДРЪЖКА

Чл. 79. Издръжка може да търси само лице, което е нетрудоспособно и не може да се издържа от имуществото си.

Чл. 80. Размерът на издръжката се определя според нуждите на лицето, което има право на издръжка, и от възможностите на лицето, което я дължи.

Чл. 81. Нуждаещият се може да търси издръжка в следния ред:

- а) от съпруг или бивш съпруг;
- б) от деца;
- в) от родителя;
- г) от внуци и правнуци;
- д) от братя и сестри;
- е) от възходящи от втора и по-горна степен.

Задължението за издръжка от лица, които нямат възможност да я дават, преминава върху лицата от следващия ред.

Чл. 82. Задълженият към няколко нуждаещи се е длъжен да дава издръжка в следния ред:

- а) на деца, съпруг и бивш съпруг;
- б) на родители;
- в) на внуци и правнуци;
- г) на братя и сестри;
- д) на възходящи от втора и по-горна степен.

Чл. 83. Когато няколко лица от един и същ ред дължат издръжка, задълженията между тях се разпределят съобразно с възможностите им.

Чл. 84. Издръжка за минало време може да се иска най-много за три месеца преди завеждането на иска.

Всеки отказ от правото на издръжка за бъдеще време е недействителен.

Чл. 85. Издръжката се плаща ежемесечно.

Прихващане на вземане със задължение за издръжка не се допуска.

Чл. 86. При изменение на обстоятелствата присъдената издръжка може да бъде изменена или прекратена.

Чл. 87. Няма право на издръжка лицето, което се е провинило тежко срещу оня, който дължи издръжката, или срещу неговия съпруг, низходящ или възходящ.

Горната разпоредба не се прилага за вземания за издръжка на деца до навършване на 16 години.

Чл. 88. Родителите са длъжни да издръжат своите деца до навършване на пълнолетие независимо от това, дали са налице условията на чл. 79 .

Деца, които учат в редовни, а не във вечерни или заочни курсове на средни, полувисши или висши учебни заведения, имат право да търсят издръжка от родителите си, последните са разведени или фактически разделени и даването на издръжка не създава особени затруднения за родителите. Тази издръжка се дължи до навършване на 20-годишна възраст при учене в средно учебно заведение и на 25-годишна възраст при учене във висше или полувисше учебно заведение. Лишените от родителски права не се освобождават от задължението да дават издръжка на децата си, но те не могат да искат издръжка от последните, освен когато са лишени от права поради пълно или ограничено запрещение.

(Ал. 4, нова - ДВ, бр. 89 от 1976 г.) Министерският съвет определя случаите и условията, при които държавата изплаща присъдената от съда издръжка, както и реда за събиране от длъжника на изплатените за негова сметка суми.

Чл. 89. При развод виновният за разстройството на брака съпруг няма право на издръжка.

Издръжка се дължи най-много до три години от прекратяването на брака, ако страните не са уговорили по-голям срок. Съдът може да продължи този срок, ако получаващият издръжката бивш съпруг е в особено тежко състояние, а другият съпруг може да я дава без особени затруднения.

Правото на издръжка на бивш съпруг се погасява, когато той встъпи в брак.

ДЯЛ IV

ПРИЛОЖИМ ЗАКОН ПРИ СЕМЕЙНОПРАВНИ ОТНОШЕНИЯ С МЕЖДУНАРОДЕН ЕЛЕМЕНТ

Чл. 90. Бракът, сключен от български гражданин в чужбина, е действителен, ако е сключен пред съответния местен орган и е спазена формата, предписана от местния закон.

Бракът между български граждани в чужбина може да се сключи и пред български дипломатически или консулски представител, ако местният закон допуска това.

Бракът между български гражданин и чужденец може да се сключи в чужбина пред български дипломатически или консулски представител, ако местният и отечественият закон на чужденеца допускат това.

Бракът, сключен в страната между чужденци пред чужд дипломатически или консулски представител, е действителен само ако и двамата сключващи брак са граждани на страната на този представител и ако отечественият им закон допуска това.

Чл. 91. За български гражданин, който сключва брак в чужбина, са задължителни разпоредбите на чл. 8 , 9 и 10. Разрешението по чл. 8, ал. II може да се даде от българския дипломатически или консулски представител.

За чуждия гражданин, който сключва брак с български гражданин пред длъжностно лице по гражданското състояние в България или пред български дипломатически или консулски представител в чужбина, условията за сключване на брак се определят по неговия отечествен закон, като същевременно са задължителни разпоредбите на чл. 9 и 10 от този кодекс.

За чужди граждани, които сключват брак помежду си пред длъжностно лице по гражданското състояние в България, условията за сключване на брак се определят от техните отечествени закони, като са задължителни и разпоредбите на чл. 9 и 10, букви "а" и "б" от този кодекс.

Бракът, сключен в нарушение на разпоредбите на предходните алинеи, е недействителен.

Чл. 92. Чужд гражданин, който сключва брак с български гражданин в страната или пред български дипломатически или консулски представител в чужбина, трябва да представи документи, установяващи условията и пречките за сключване на брак съгласно неговия отечествен закон, разпоредбите в неговата страна относно сключване на бракове с чужденци, както и че за него липсват пречки да сключи брак.

Чл. 93. Недействителността на брака, сключен в страната или в чужбина между български и чужд гражданин, се урежда по този кодекс.

Недействителността на брака между чужденци с еднакво гражданство се урежда съгласно със закона на държавата, граждани на която са били те при сключването на брака, и закона по местосключване на брака, доколкото последният е бил задължителен за чужденците.

Недействителността на брака между чужденци с различно гражданство се урежда съгласно със съвпадащите разпоредби на отечествените им закони и закона по местосключване на брака, доколкото последният е бил задължителен за чужденците. Ако липсват съвпадащи разпоредби, прилагат се вместо тях разпоредбите на онзи от отечествените закони, който допуска обявяване на недействителността на брака.

Чл. 94. Личните и имуществените отношения между съпрузи български гражданин и чужденец, ако се осъществяват на българска територия, се уреждат от българския закон.

Личните и имуществените отношения между съпрузи-чужденци, ако се осъществяват на българска територия, се уреждат съгласно със законите на държавата, чиито граждани са те. Ако съпрузите са с различно гражданство, тези отношения се уреждат съгласно съвпадащите разпоредби на отечествените им закони, а при липса на такива, същите се уреждат съгласно българския закон.

Чл. 95. Разводът между съпрузи, единият от които е български гражданин, се урежда съгласно с този кодекс.

Разводът между чужденци с еднакво гражданство се урежда съгласно със закона на държавата, чиито граждани са те при подаване молбата за развод.

Разводът между чужденци с различно гражданство се урежда съгласно със съвпадащите разпоредби на отечествените им закони. Ако отечествените им закони нямат съвпадащи разпоредби или някой от тях не допуска развод, прилагат се разпоредбите на този кодекс.

Чл. 96. Произходът се определя по закона на държавата, чийто гражданин е детето по време на раждането.

Чл. 97. Осиновяването между лица, едно от които е български гражданин, се допуска при условията на този кодекс.

Осиновяването между лица с еднакво чуждо гражданство се допуска при условията на техния отечествен закон, като се спазват разпоредбите на чл. 49 .

Осиновяването между лица с различно чуждо гражданство се допуска при условията на отечествения закон на осиновителя, като се спазват разпоредбите на чл. 49 . Когато осиновителите-съпрузи имат различно гражданство, спазват се условията на отечествените закони и на двамата съпрузи.

Когато отечественият закон на осиновявания изисква и неговото съгласие или съгласието и на други лица, спазва се това изискване. Действието на осиновяването се урежда по отечествения закон на осиновителя.

Отмяната на осиновяването се урежда по отечествения закон на осиновения.

Чл. 98. Отношенията между родители и деца се уреждат по отечествения закон на детето.

Чл. 99. Учредяването, действието и прекратяването на настойничество и попечителство се урежда по отечествения закон на ненавършилия пълнолетие.

Задължението за приемане и изпълнение функциите на настойник, попечител или член на настойническия съвет се урежда по отечествения му закон.

Чл. 100. Задължението за издръжка се урежда по отечествения закон на търсеция издръжка.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ И ПРЕХОДНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 101. По въпросите, по които този кодекс не съдържа разпоредби се прилагат съответно правилата на гражданските закони. Ако такива правила липсват, въпросите се решават съобразно с принципите на социалистическото законодателство на Народна република България.

Чл. 102. Този кодекс влиза в сила два месеца след обнародването му и отменя чл. 17, ал. II, чл. 20 - 58, 61 - 95, 111 - 121 от Закона за лицата и семейството.

96 - 110 от Закона за лицата и семейството продължават да действуват за случаите, неуредени от този кодекс.

Чл. 103. Правилата на този кодекс относно имуществените отношения между съпрузите се прилагат и за имуществата, придобити преди влизането му в сила от съпрузи при заварени бракове.

Чл. 104. Разпоредбите на този кодекс, с които се установяват нови искове за произход или за оспорване на произход, не се прилагат в случаите, в които е изтекло толкова време от съответния факт, колкото е срокът, предвиден за предявяването им.

Чл. 105. За заварените осиновявания се прилагат правилата относно осиновяването по чл. 54 .

Разпоредбата на чл. 55 се прилага за заварени осиновявания, ако осиновителят, осиновеният и родителите на последния постигнат съгласие за това и направят искане пред съда, който е допуснал осиновяването, в едногодишен срок от влизане на кодекса в сила. Това искане не може да

се прави в случаите, когато при осиновяването децата са били с неизвестни родители или са били оставени в обществено заведение със съгласие за осиновяване.

Чл. 106. Правилата за сроковете, предвидени в този кодекс, не се прилагат за сроковете, които са започнала да текат при действието на стария закон, освен ако за завършването им по стария закон се изисква по-дълъг срок от предвидения в този кодекс.

ИЗМЕНЕНИЯ И ДОПЪЛНЕНИЯ В ГРАЖДАНСКИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС

§ 1. След чл. 259 се създават следните нови членове:

"Чл. 259а. При искане за развод по взаимно съгласие председателят на съда призовава съпрузите не по-рано от 2 месеца след подаване на молбата им на помирително заседание, на което те трябва да се явят лично.

Ако съпрузите поддържат молбата си, председателят на съда съставя за това протокол и внася молбата за разглеждане в съдебно заседание, което не може да се състои преди изтичането на 3 месеца от деня на помирителното заседание.

В случай, че някой от съпрузите не се яви без уважителни причини на помирителното или съдебното заседание, делото се прекратява.

Чл. 259б. След като се убеди, че съгласието на съпрузите да се разведат е сериозно и непоколебимо, и намери, че постигнатото споразумение по чл. 24 от Семейния кодекс не противоречи на закона и е в интерес на децата, съдът допуска развода и утвърждава споразумението.

Чл. 259в. Решението, с което се допуска разводът по взаимно съгласие, не подлежи на обжалване."

§ 2. В член 260 думите "чл. 51 и 52 от ЗЛС" се заменят с думите "чл. 14 и 27 от Семейния кодекс".

§ 3. В чл. 262 думите "чл. 21 или въз основа на буква "б" от чл. 36 ЗЛС се заменят с думите "чл. 8 или въз основа на чл. 17, буква "б" от Семейния кодекс".

§ 4. Ал. I и II на чл. 264 се отменят.

§ 5. В чл. 264, ал. III думите "чл. 121 от Закона за лицата и семейството" се заменят с думите "чл. 24, ал. II, чл. 26, 29, 64 и 86 от Семейния кодекс".

§ 6. В чл. 268 думите "чл. 22 - 24 от ЗЛС" се заменят с думите "чл. 9, 10 и 91, ал. II от Семейния кодекс".

§ 7. Чл. 269 се отменя.

Изпълнението на кодекса се възлага да министъра на правосъдието.

ЗАКОН за административните нарушения и наказания

(ДВ, бр. 92 от 1969 г.)

Изменение на други закони

§ 1. Този закон отменя глава XXVIII от Наказателно-процесуалния кодекс .

Препращането във всички нормативни актове към глава XXVIII от Наказателно-процесуалния кодекс се заменя с препращане към този закон .

.....
ПРЕХОДНИ РАЗПОРЕДБИ към Закона за изменение и допълнение на

Семейния кодекс и Гражданския процесуален кодекс относно ограничаване на принудителното изваждане от жилища

(ДВ, бр. 27 от 1973 г.)

§ 3. Влезлите в сила решения по чл. 28, ал. 2 и 3 от Семейния кодекс се изпълняват, ако длъжникът в месечен срок от съобщението не поиска изменение на постановеното решение въз основа на чл. 28, ал. 1 от Семейния кодекс.

.....
ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ към Семейния кодекс

(ДВ, бр. 41 от 1985 г.)

.....
§ 28. Този кодекс влиза в сила от 1 юли 1985 г. и отменя Семейния кодекс от 1968 г. (обн., ДВ, бр. 23 от 1968 г.; изм., бр. 27 от 1973 г., бр. 89 от 1976 г.; попр., бр. 90 от 1976 г.; изм., бр. 36 от 1979 г.).

СЕМЕЕН КОДЕКС

Обн., ДВ, бр. 23 от 22.03.1968 г., в сила от 22.05.1968 г., изм., бр. 92 от 28.11.1969 г., бр. 27 от 3.04.1973 г., изм. и доп., бр. 89 от 9.11.1976 г., попр., бр. 90 от 12.11.1976 г., изм., бр. 36 от 8.05.1979 г., отм., бр. 41 от 28.05.1985 г., в сила от 1.07.1985 г.

Чл. 1. Този кодекс урежда семейните отношения с цел да съдейства:

за закрилата и укрепването на семейството, като основна клетка на социалистическото общество, за възпитание на децата в социалистически и комунистически дух и за развитие на взаимопомощта, привързаността и уважението между всички членове на семейството.

Уреждането на семейните отношения се извършва съобразно с принципите за доброволност на брачния съюз, пълно равенство между мъжа и жената и всеотна защита на децата.

Социалистическото общество чрез държавата и обществените организации защитава семейството и му съдейства за повишаване на материалното и културното равнище на неговите членове и особено за социалистическото и комунистическото възпитание на децата.

ДЯЛ I

БРАК

Глава I

Сключване на брак

Чл. 2. Само гражданският брак, сключен във формата, предписана от този кодекс, поражда последиците, които законите свързват с брака.

Религиозен обряд се допуска само след сключването на граждански брак. Този обряд няма правно действие.

Чл. 3. Бракът се сключва по взаимно съгласие на мъж и жена, дадено лично и едновременно пред длъжностното лице по гражданското състояние.

Чл. 4. (Изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г.) Бракът се сключва публично и тържествено в общинския (районния) народния съвет, съответно в кметството.

Когато някой от встъпващите в брак поради уважителни причини не може да се яви в общинския (районния) народния съвет, съответно в кметството, бракът може да бъде сключен и на друго място пред длъжностното лице по гражданското състояние.

Чл. 5. Желаетелите да встъпят в брак заявяват това в службата по гражданско състояние. Всеки от тях представя декларация, че не съществуват установените в чл. 8, 9 и 10 пречки за сключване на брака и медицинско свидетелство, че не страда от болестите, посочени в чл. 9, букви "б" и "в".

Чл. 6. Длъжностното лице по гражданското състояние проверява самоличността и възрастта на страните, представените от тях декларации и медицинските свидетелства. Ако няма пречки за встъпване в брак, длъжностното лице по гражданското състояние запитва страните дали те са съгласни да встъпят в брак един с друг и при утвърдителен отговор съставя акт за сключване на брак, който се подписва от страните, от двама свидетели и от него, като обявява брака за сключен. Бракът се счита за сключен с подписването на акта от встъпващите в брак и длъжностното лице по гражданското състояние.

Чл. 7. При съставянето на акта за сключване на брак всеки от встъпващите в брак заявява дали запазва своето фамилно име или взема фамилното име на своя съпруг или добавя фамилното име на съпруга си към своето.

Чл. 8. Може да сключи брак лице, навършило 18 години.

По изключение, ако важни причини налагат това, брак може да сключи и лице, навършило 16 години, с разрешение на председателя на окръжния съд по местожителството си. Ако и двамата встъпващи в брак са непълнолетни и са от различни райони, разрешението се дава от председателя на окръжния съд по местожителство на единия от встъпващите в брак по техен избор. Председателят изслушва непълнолетния, неговите родители или неговия попечител. Мнението на родителите или на попечителя може да бъде дадено и в писмена форма с нотариално заверен подпис.

Чл. 9. Не може да сключи брак лице:

- а) което е свързано с друг брак;
- б) което е поставено под пълно запрещение или страда от душевна болест или слабоумие, които са основание за поставянето му под пълно запрещение;
- в) което страда от болест, представляваща сериозна опасност за живота или здравето на поколението или за живота или здравето на другия съпруг, освен ако това е било известно на другия съпруг.

Чл. 10. Не могат да сключат брак помежду си:

- а) роднини по права линия;

б) братя и сестри;

в) роднини по съребрена линия до IV степен включително;

г) лица, между които осиновяването създава отношения като посочените в букви "а" и "б".

Глава II

Отношения между съпрузите

Чл. 11. Съпрузите имат равни права и задължения в брака.

Те живеят съвместно, освен ако важни причини налагат да живеят разделено.

Всеки съпруг има свобода при избора на своето занятие.

Чл. 12. Съпрузите са длъжни чрез взаимно разбирателство и общи усилия и съобразно със своите възможности, имущество и доходи да осигурява благополучието на семейството и да се грижат за отглеждането, възпитанието и издръжката на децата.

Чл. 13. Недвижимите и движимите вещи и права върху вещи, придобити от съпрузите през време на брака, принадлежат общо на двамата съпрузи, независимо от това на чие име са придобити, и служат за задоволяване нуждите на семейството.

(Ал. 2, изм. - ДВ, бр. 89 от 1976 г., попр., бр. 90 от 1976 г.) Недвижимите и движимите вещи и права върху вещи, придобити преди брака, както и такива вещи и права, придобити през време на брака по наследство, дарение или по реда на чл. 389а - 389д от Гражданския процесуален кодекс, принадлежат на съпруга, който ги е придобил. Не стават общи и движимите вещи, придобити от единия съпруг през време на брака, които му служат за обикновено лично ползуване или за упражняване на занятие.

Съпрузите се разпореждат съвместно с общите вещи и права върху вещи или единият от тях - със съгласието на другия. Действия на обикновено управление относно общите вещи може да извършва и всеки от съпрузите.

Всеки от съпрузите се разпорежда със своите спестовни влогове без съгласието на другия съпруг.

Когато семейното жилище е индивидуална собственост на единия съпруг, той може да се разпорежда с него само със съгласието на другия съпруг. При липса на такова съгласие разпореждането може да се извърши с разрешение на народния съд, ако се установи, че е в интерес на децата и семейството.

Разпореждането с общи движими вещи чрез възмездна сделка, извършена от единия съпруг без съгласието на другия, няма сила за другия съпруг, ако третото лице е знаело или според обстоятелствата е могло да знае, че липсва съгласие на другия съпруг.

Съгласие за извършване на действия, за които законът изисква особена форма, се дава в същата форма, но ако действията се извършват в нотариална форма, достатъчна е писмена форма с нотариално заверен подпис.

За задължения, които единият или двамата съпрузи са поели за удовлетворяване нужди на семейството, те отговарят солидарно.

Чл. 14. (Ал. 1, доп. - ДВ, бр. 89 от 1976 г.) Имуществената общност се прекратява със смъртта на единия съпруг, при развод и обявяване брака за недействителен. Тя може да се прекрати по съдебен ред и през време на брака, ако важни причини налагат това, а за отделни вещи - с принудително изпълнение върху тях.

Докато трае бракът никой от съпрузите не може да се разпорежда с бъдещия си дял от общото имущество или с част от него.

При прекратяване на имуществената общност дяловете на съпрузите са равни.

При прекратяване на общността поради развод съдът може да определи по-голям дял от общото имущество на оня от досегашните съпрузи, на когото се предоставят за отглеждане и възпитание ненавършилите пълнолетие деца. В изключителни случаи, при прекратяване на общността поради развод, ако приносят на единия съпруг за придобиване на общите вещи явно и значително надхвърля приноса на другия съпруг, съдът може по искане на първия съпруг да му определи по-голям дял от общото имущество.

При прекратяване на общността поради развод всеки от съпрузите има право да получи и част от движимите вещи на другия съпругът, които последният е придобил през време на брака за упражняване на занятие или от тяхната стойност, както и от негови вземания, доколкото са придобити през време на брака, като е допринесъл за придобиването им с труда си, със средствата си или с работата са в домакинството. Този иск може да се предяви и преди развода, ако

поведението на придобилия имуществото съпруг поставя в опасност интересите на децата или на другия съпруг.

Исковете по предходните две алинеи могат да се предявяват до изтичане на една година от прекратяването на брака поради развод. Същите две алинеи се прилагат съответно и при прекратяването на брака поради обявяването му за недействителен.

При прекратяване на имуществената общност поради смърт на единия от съпрузите се прилагат разпоредбите относно наследяването и делбата. Но когато преживелият съпруг наследява заедно с деца на починалия съпруг, той не получава дял от частта на починалия съпруг от общото имущество.

Глава III

Прекратяване на брака

Чл. 15. Бракът се прекратява:

- а) със смъртта на единия от съпрузите;
- б) със съдебно решение, обявяващо неговата недействителност, и
- в) с развод.

Чл. 16. При обявяване смъртта на единия от съпрузите бракът се счита за прекратен с влизане на решението в сила.

Ако се окаже, че обявеният за умрял е жив, прекратеният брак не се възстановява.

Чл. 17. Бракът се обявява за недействителен:

- а) ако при сключването му са били нарушени разпоредбите на чл. 8, 9 или 10 и
- б) ако някой от встъпващите в брак е бил принуден да го сключи чрез заплашване с тежка и предстояща опасност за живота, здравето или честта - негови или на негови близки.

Никой не може да се позове на недействителността на брака, докато тя не бъде обявена от съда.

Чл. 18. Иск за обявяване недействителността на брака може да се предяви:

- а) при нарушение на чл. 8 - само от непълнолетния съпруг не по-късно от шест месеца от навършване на пълнолетието, ако няма деца от брака и съпругата не е бременна;
- б) в случая на чл. 17, буква "б" - само заплашения съпруг не по-късно от една година от сключването на брака;
- в) в случая на чл. 9, буква "а" - от всеки от съпрузите, от прокурора и от съпруга от първия брак;
- г) в останалите случаи - от всеки от съпрузите и от прокурора.

Искът по чл. 9, буква "б" може да се предяви не по-късно от шест месеца от оздравяването или от отменяването на запрещението.

Прокурорът може да поиска да се установи наличието на основание за обявяване недействителността на брака, сключен при нарушение на чл. 9, буква "а", и след смъртта на единия от съпрузите.

Чл. 19. Недействителността на брака при двубрачие не може да бъде обявена от съда, ако по-рано сключеният брак е прекратен.

Недействителността на брака поради нарушение на чл. 9, буква "в" не може да бъде обявена, ако болният съпруг е оздравял.

Чл. 20. Разпоредбите на чл. 25 - 29 се прилагат съответно при обявяване на брака за недействителен. В този случай недобросъвестността при недействителност на брака има значението на вината при развода.

Недобросъвестният съпруг не може да води исковете по чл. 14, ал. V.

Заченатите или родените през време на недействителния брак деца се считат за брачни и за тях се прилага предположението по чл. 31.

Чл. 21. Всеки от съпрузите може да иска развод, когато бракът е дълбоко и непоправимо разстроен.

С решението за допускане на развода съдът се произнася и относно вината за разстройството на брака, ако някой от съпрузите е поискал това.

Чл. 22. При сериозно и непоколебимо взаимно съгласие на съпрузите за развод съдът допуска развода, без да издирва мотивите на волята им да прекратят брака.

Чл. 23. Искане за развод по взаимно съгласие не може да се предяви, преди да са изтекли две години от сключването на брака.

Чл. 24. При развод по взаимно съгласие съпрузите трябва да изложат своето споразумение относно упражняването на родителските права и издръжката на децата, както и относно имуществените

отношения, ползуването на семейното жилище и издръжката между съпрузите. Споразумението се утвърждава от съда, след като той провери дали са запазени интересите на децата.

Ако споразумението е непълно или интересите на децата не са добре защитени, съдът може да даде срок за изправяне на недостатъците на споразумението.

Ако в дадения срок недостатъците не бъдат отстранени, съдът отхвърля искането.

Искове относно упражняване на родителските права и издръжката на децата след прекратяване на брака по взаимно съгласие се допускат при изменение на обстоятелствата.

Чл. 25. Правото да се иска развод не преминава върху наследниците. Те обаче могат да продължат предявения вече иск, за да установят неговата основателност, ако искът се основава на вината на преживелия съпруг.

Съдът отхвърля иска, ако преживелият съпруг не е виновен за разстройството на брака.

Чл. 26. След развода съпругът не може да носи фамилното име на другия съпруг, когато наследникът се противопостави, освен ако има важни причини за това.

При изменение на обстоятелствата съдебното решение относно запазването на фамилното име на единия съпруг може да се измени по искане на другия съпруг.

Чл. 27. След развода бившите съпрузи престават да бъдат законни наследници един на друг и губят всички изгоди, произтичащи от разпорежданията в случай на смърт, направени преди това. Същите последици настъпват и когато основателността на иска е установена след смъртта на ищеца съгласно чл. 25 .

Чл. 28. При постановяване на развода съдът предоставя семейното жилище на единия от съпрузите, когато то не може да се ползува поотделно от двамата, като взема предвид интересите на децата, вината, здравословното състояние и другите обстоятелства.

(Ал. 2, отм. - ДВ, бр. 27 от 1973 г.).

(Ал. 3, отм. - ДВ, бр. 27 от 1973 г.).

Чл. 29. В случай на развод съдът служебно постановява на кого от съпрузите се предоставя упражнението на родителските права спрямо децата, определя мерките относно упражняването на тези права и относно личните отношения между децата и родителите и издръжката на децата. Съдът може да постанови децата да живеят при някое трето лице или в съответно заведение. Съдът изслушва родителите, а ако е уместно, и децата и близки на семейството и решава въпросите с оглед на интересите на децата.

Ако обстоятелствата се изменят, съда по молба на единия от съпрузите или служебно може да измени постановените по-рано мерки и да определи нови.

ДЯЛ II

РОДИТЕЛИ И ДЕЦА

Глава I

Произход

Чл. 30. Произходът от майката се определя от раждането.

Произходът от майката, установен с акт за раждане, може да бъде оспорен с иск, предявен от детето, от жената, посочена в акта като майка, от съпруга на същата, от жената, която претендира, че е майка на детето, и от мъжа, който претендира, че детето е родено от неговата съпруга. Като страна се призовават и съпругът на майката, съпругът на другото лице, което оспорва произхода, и във всички случаи - детето.

Чл. 31. Съпругът на майката се счита за баща на детето, родено през време на брака или преди изтичането на 300 дни от неговото прекратяване.

Ако детето е родено, преди да са изтекли 300 дни от прекратяването на брака, но след като майката е встъпила в нов брак, за баща на детето се счита съпругът на майката от новия брак.

Предположенията по ал. I и II не се прилагат, когато детето е родено след изтичането на 300 дни от датата на последното известие - в случай на обявено отсъствие на съпруга или от датата на предполагаемата смърт - в случай на обявена смърт.

Чл. 32. Съпругът на майката може да оспори своето бащинство, като докаже, че детето не е могло да бъде заченато от него. Този иск може да бъде предявен до изтичането на една година от узнаване на раждането.

Майката може да оспори бащинството на своя съпруг, като докаже, че детето не е могло да бъде заченато от него. Този иск може да бъде предявен до изтичането на една година от раждането.

Не се допуска оспорване на бащинство, когато майката е оплодена изкуствено със съгласието на съпруга си.

Чл. 33. В случая на чл. 31, ал. II, ако оспорването от страна на втория съпруг бъде уважено, за баща на детето се счита първият съпруг. Последният може да предяви иск за оспорване на бащинството до изтичане на една година от узнаване на решението, но не по-късно от три години от влизането му в сила.

Във всички случаи на оспорване на бащинство като страни се призовават майката, детето и съпругът, а когато бащинството се оспорва от втория съпруг, призовава се и първият.

Чл. 34. Всеки родител може да припознае своето дете.

Припознаването се извършва с писмено заявление пред длъжностното лице по гражданското състояние или с декларация с нотариално заверен подпис, подадена до длъжностното лице по гражданското състояние. Заявлението може да се подаде и чрез управителя на заведението, в което се е родило детето.

Могат да бъдат припознати и заченати деца, както и починали деца, които са оставили низходящи.

Чл. 35. Длъжностното лице по гражданското състояние съобщава припознаването на другия родител, ако той е известен, и на детето, ако то е пълнолетно. Ако в тримесечен срок от съобщението тези лица не оспорят припознаването с писмено заявление до длъжностното лице по гражданското състояние, припознаването се вписва в акта за раждане.

Ако припознаването се оспори, припознаващият може, в тримесечен срок от получаването на съобщението да предяви иск за установяване на произход.

Ако при припознаването детето е непълнолетно, то може да го оспори до изтичане на три години от навършване на пълнолетието или от узнаване на припознаването, ако това узнаване е станало по-късно. Ако искът бъде уважен, припознаването се заличава със съответна бележка в акта за раждане.

Чл. 36. Извън случаите по предходния член припознаването може да бъде оспорено от всяко лице, което има правен интерес, чрез иск, предявен в едногодишен срок от узнаването.

Чл. 37. Припозналият може да иска унищожаване на припознаването поради грешка или измама в едногодишен срок от припознаването, а в случай на заплашване - в едно годишен срок от преставане на заплашването.

Чл. 38. Произходът от майката може да се търси чрез иск, предявен от детето, майката или бащата. Като ответник се призовава и съпругът на майката, ако тя е била в брак с него по време на зачеването.

Чл. 39. Произходът от бащата може да се търси чрез иск, предявен от детето до изтичане на три години от навършване на пълнолетието и от майката - в тригодишен срок от раждането на детето. Когато искът е предявен от детето, призовава се и майката.

Чл. 40. Иск за търсене произход не може да се предяви и припознаване не може да стане, докато не бъде одобрен по исков ред наличният произход, установен с акт за раждане, с презумпцията по чл. 31 или с акт за припознаване, и то при условията и сроковете, предвидени в закона. Двата иска могат да бъдат съединени.

Чл. 41. Наследниците нямат право да предявяват исковете, предвидени в тази глава, но те могат да продължат иска, предявен от техния наследодател.

Когато бащата или майката са починали, искът за установяване или оспорване на произход се предявява срещу техните наследници.

Чл. 42. Правилата за спиране и прекъсване на сроковете не се прилагат по отношение на сроковете по тази глава. Тези срокове се прилагат служебно.

Глава II

Родство

Чл. 43. Родство по права линия е връзката между две лица, от които едното пряко или непряко произхожда от другото.

Родство по съребрена линия е връзката между две лица, които имат общ родоначалник, без едното да произхожда от другото.

Чл. 44. Между двама роднини по права линия има толкова степени, колкото са поколенията.

Между двама роднини по съребрена линия има толкова степени, колкото са поколенията от единия от тях до общия родоначалник и от последния до другия роднина.

Чл. 45. Роднините на единия съпруг са роднини по сватовство както на другия съпруг, така и на неговите роднини.

В линията и степента, в които едно лице е роднини на единия съпруг, то е роднина по сватовство на другия съпруг.

Степента на родство по сватовство между роднините на единия съпруг и роднините на другия съпруг се определя, като се съберат степените на родство между единия съпруг и неговите роднини и другия съпруг и неговите роднини.

Съпругите на двама братя или съпрузите на две сестри са роднини по сватовство във втора степен.

Родството по сватовство има правно значение само в предвидените от закона случаи.

Глава III

Осиновяване

Чл. 46. Може да бъде осиновено само лице, което при подаване молбата за осиновяване не е навършило 18 години.

Чл. 47. Може да осиновява само дееспособно лице, което не е лишено от родителски права.

Чл. 48. Осиновяващият трябва да е поне с 15 години по-възрастен от осиновявания. Разлика във възрастта не се изисква, когато съпругът осиновява рожденото дете на своя съпруг. Когато осиновяването се извършва едновременно или последователно от двама съпрузи и за единия от тях разликата във възрастта е налице, не се изисква такава разлика за другия съпруг.

Чл. 49. Не се допуска осиновяване между роднини по права линия и между братя и сестри.

Чл. 50. Никой не може да бъде осиновен втори път, докато не е прекратено съществуващото осиновяване. Тази забрана не се прилага по отношение на съпруга на осиновителя.

Чл. 51. За осиновяването е необходимо съгласието:

- а) на осиновяващия;
- б) на родителите на осиновявания;
- в) на съпрузите на осиновяващия и на осиновявания и
- г) на осиновявания, ако е навършил 14 години.

Съгласието на лицата по букви "б" и "в" на предходната алинея не се изисква, ако те са недееспособни или ако местожителството им е неизвестно.

Осиновяваният на възраст от 10 до 14 години се изслушва от съда.

Настойникът, попечителят, както и родителите и съпрузите, поставени под ограничено запрещение или лишени от родителски права, дават мнение по осиновяването.

Когато детето е оставено за отглеждане в обществено заведение и родителите му предварително са дали съгласие за неговото осиновяване или са неизвестни, съгласие за осиновяването дава управителят на заведението.

Съгласието на лицата по букви "а", "б" и "в", както и мнението на родителите, поставени под ограничено запрещение или лишени от родителски права, и на настойника или попечителя трябва да бъде дадено пред съда, лично чрез особен пълномощник или чрез отделен акт с нотариално заверен подпис, но народният съд може да призове и изслуша лично някои от тези лица, когато намери това за необходимо.

Управителят на общественото заведение може да даде съгласието си писмено, без да е необходимо да заверява подписа си.

Чл. 52. (Ал. 1, изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г.) Молбата за осиновяване се разглежда от районния съд. Народният съд събира сведения за осиновявания и осиновяващия от общинските (районните) народни съвети или кметствата по местожителствата им и взема мнение от тях, дали осиновяването е в интерес на осиновявания.

Сведения за детето не се събират, когато то се взема от обществено заведение.

Чл. 53. Народният съд в съдебно заседание при закрити врата, след като изслуша заключението на прокурора, се произнася с мотивирано решение по осиновяването.

Съдът допуска осиновяването, само ако то е в интерес на осиновявания.

Решението на народния съд може да се обжалва по общия ред от прокурора и от лицата по чл. 51, ал. I, букви "а", "б" и "г".

Чл. 54. По съгласие между лицата, посочени в чл. 51, ал. I, както и когато осиновеният е дете на неизвестни родители или е оставен в обществено заведение със съгласие за осиновяване, между осиновителя и неговите роднини, от една страна, и осиновения и неговите низходящи, от друга, възникват права и задължения като между роднини по произход, а правата и задълженията между

осиновения и неговите низходящи, от една страна, и роднините им по произход, от друга, се прекратяват.

В тези случаи забраните по чл. 10 не се отменят.

В същите случаи народният съд постановява общинският народен съвет по седалището на народният съд да състави нов акт за раждане, в който осиновителят да бъде вписан като родител.

Чл. 55. В останалите случаи правата и задълженията между осиновения и неговите низходящи, от една страна, и роднините им по произход, от друга, се запазват, а права и задължения като между роднини по произход възникват само между осиновителя, от една страна, и осиновения и неговите низходящи, от друга. В този случай родителските права и задължения преминават върху осиновителя, а рожденият родител не наследява осиновения.

Чл. 56. Осиновяването се прекратява от съда:

а) по взаимно съгласие на осиновител и осиновен, когато двамата са дееспособни;

б) при тежко провинение от едната страна или при наличие на други важни обстоятелства, които основно разстройват отношенията между осиновител и осиновен.

В случаите на буква "б" прекратяване на осиновяването могат да поискат осиновителят, осиновеният или ако е засегнат обществен интерес, прокурорът.

В случаите на осиновяване по чл. 54 съдът може да прекрати осиновяването по искане на осиновения, неговите родители, настойника, попечителя или прокурора, ако единственият или двамата осиновители са починали и това се налага от интересите на осиновения.

В случаите на осиновяване по чл. 55, ако единственият или двамата осиновители починат, осиновяването се счита за прекратено, но осиновеният наследява осиновителя.

Чл. 57. Когато смъртта на осиновителя или на осиновения настъпи в течение на процеса за прекратяване на осиновяването по чл. 56, буква "б", искът може да бъде продължен от наследниците или от прокурора. Ако съда уважи иска, виновният преживял осиновител или осиновен не наследява починалия.

Чл. 58. Действието на осиновяването престава с прекратяването му.

Глава IV

Отношения между родители и деца

Чл. 59. Родителите са длъжни да се грижат за децата си и да ги подготвят за общественополезна дейност.

Вторият баща и втората майка са длъжни да съдействуват на родителя при изпълнението на тия задължения.

Децата са длъжни да уважават своите родители и да им помагат според своите възможности. Същото задължение имат децата към втория си баща и втората си майка.

Чл. 60. Ненавършилите пълнолетие деца са длъжни живеят при родителите си, освен ако важни причини налагат да живеят другаде. При отклонение от това задължение по искане на родителите народният съд по местожителството им издава заповед за връщане на детето при тях. Тази заповед може да се обжалва пред председателя на окръжния съд, но обжалването не спира изпълнението.

Когато родителите не живеят заедно и не могат да се споразумеят при кого от тях да живеят децата им, спорът се решава от народния съд по местопребиваването на децата. Решението може да се обжалва по общия ред.

Чл. 61. Родителските права и задължения се упражняват от двамата родители заедно и поотделно. При разногласие между тях спорът се решава от народния съд след изслушване на родителите и ако е необходимо, на детето. Решението може да се обжалва по общия ред.

Чл. 62. Всеки от родителите може сам да представлява малолетните си деца и да дава съгласие за сделките на непълнолетните си деца, и то само в интерес на децата.

Отчуждаването на движими и недвижими имоти, с изключение на плодовете и вещите, които подлежат на бързо разваляне, обременяването на тези имоти с тежести и изобщо извършването на действия извън пределите на обикновеното управление, които се отнасят до имущества на ненавършили пълнолетие деца, се допуска само при нужда или очевидна тяхна полза с разрешение на народния съд.

Дарения, отказ от права, отпускане на заеми и обезпечаване на чужди задължения чрез залог, ипотека или поръчителство от името на ненавършили пълнолетие деца са нищожни.

Чл. 63. Когато поведението на родителя представлява опасност за личността, възпитанието, здравето или имуществото на детето, народният съд служебно или по искане на прокурора или на

другия родител взема съответни мерки в интерес на детето, като при нужда го настанява в подходящо място.

Такива мерки се вземат и когато родителят поради продължителна физическа или душевна болест или поради продължително отсъствие или други обективни причини не е в състояние да упражнява родителските си права.

При особено тежки случаи по алинея I народният съд в открито заседание с участие на съдебни заседатели и след изслушване на прокурора може да лиши родителя от родителски права.

Във всички случаи съдът определя и мерките относно личните отношения между родителите и децата.

Чл. 64. При изменение на обстоятелствата съдът може да измени мерките, постановени по силата на предходния текст.

Родителят може да поиска от съда възстановяването на родителските си права, ако е отпаднало основанието, поради което е бил лишен от тях.

Чл. 65. (Изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г.) В случаите на чл. 63, ал. III, и чл. 64, ал. II, съдът съобщава служебно на общинския (районния) народен съвет, съответно на кметството по местожителството на родителя, за да се отбележи в особената книга лишаването от родителски права или последвалото възстановяване на тези права.

Глава V

Настойничество и попечителство

Чл. 66. Малолетен, който остане без родители или родителите на когото са лишени от родителски права, се поставя под настойничество.

Чл. 67. Органът по настойничеството назначава настойник, учредява настойнически съвет и ако е целесъобразно, настанява малолетния в обществено заведение.

Настойник на малолетен с неизвестни родители е управителят на общественото заведение, в което малолетния е настанен.

Чл. 68. (Изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г.) Орган по настойничеството е председателят на изпълнителния комитет на общинския (районния) народен съвет или натоварено от него длъжностно лице или кмета.

Чл. 69. Настойническият съвет се състои от настойник, заместник-настойник и двама съветници измежду роднините и близките на малолетния, които най-добре ще се грижат за интересите на детето.

При възможност в състава на настойническият съвет се включват и лица с педагогическа подготовка.

Чл. 70. Не могат да бъдат членове на настойническият съвет недееспособните, лишените от родителски права, както и лицата, които поради болест, алкохолизъм, безчестен живот, противоречие с интересите на малолетния или поради други причини не са в състояние да изпълняват настойнически задължения.

Чл. 71. Настойникът е длъжен да се грижи за отглеждането, възпитанието и образованието на малолетния. Той управлява неговите имоти и го представлява пред трети лица. Разпоредбите на чл. 62, ал. II и III се прилагат и при настойничеството.

В случаите на чл. 62, ал. II настойникът иска разрешение от народния съд, като представи мнението на настойническият съвет.

Чл. 72. Когато настойникът е възпрепятствуван да изпълнява задълженията си или има противоречие между неговите интереси и интересите на малолетния, длъжността му се изпълнява от заместник-настойника.

Съветниците подпомагат настойника и заместник-настойника при изпълнение на техните задължения, уведомяват за неблагоприятия в отглеждането и възпитанието на малолетния и в опазване на неговото имущество.

Чл. 73. В началото на всяка година настойникът в присъствието на членовете на настойническият съвет дава пред органа по настойничеството отчет за своята дейност. Такъв отчет настойникът дава и при освобождаването му от настойническият съвет.

(Ал. 2, изм. - ДВ, бр. 36 от 1979 г.) Когато настойникът без уважителни причини не представи отчет, органът по настойничеството съставя акт, въз основа на който председателят на изпълнителния комитет на общинския (районния) народен съвет издава наказателно постановление за налагане глоба до 40 лева. Постановлението може да се обжалва по реда на ЗАНН.

Чл. 74. Настойникът е длъжен да внася паричните средства на малолетния в Държавната спестовна каса. За невнесените своевременно суми той дължи законна лихва.

По искане на органа по настойничеството, основано на сметка, утвърдена от настойническия съвет, народният съд издава изпълнителен лист срещу настойника за неотчетени или невнесени суми.

Чл. 75. С навършване на 14-годишна възраст малолетният се освобождава от настойничество и органът по настойничеството му назначава попечител. До назначаването на попечител тази служба се изпълнява от настойника.

Чл. 76. Попечител се назначава на всеки непълнолетен, който остане без родител или чиито родители бъдат лишени от родителски права. Попечител на непълнолетния с неизвестни родители е управителят на заведението, в което непълнолетният е настанен.

Непълнолетният съпруг с встъпването в брак става дееспособен. Той обаче може да извършва действие на разпореждане с недвижим имот само с разрешение на народния съд.

Попечителят се грижи за отглеждането, възпитанието и образованието на непълнолетния и дава съгласие за извършване на правни действия.

Чл. 77. Разпоредбите на чл. 62, ал. II и III се прилагат при попечителството.

Чл. 78. Органът по настойничеството може да освободи настойника или попечителя от тази длъжност, когато изпълнението ѝ поради старост, болест, служебни задължения и пр. се явява крайно обременително.

ДЯЛ III

ИЗДРЪЖКА

Чл. 79. Издръжка може да търси само лице, което е нетрудоспособно и не може да се издържа от имуществото си.

Чл. 80. Размерът на издръжката се определя според нуждите на лицето, което има право на издръжка, и от възможностите на лицето, което я дължи.

Чл. 81. Нуждаещият се може да търси издръжка в следния ред:

- а) от съпруг или бивш съпруг;
- б) от деца;
- в) от родителя;
- г) от внуци и правнуци;
- д) от братя и сестри;
- е) от възходящи от втора и по-горна степен.

Задължението за издръжка от лица, които нямат възможност да я дават, преминава върху лицата от следващия ред.

Чл. 82. Задълженият към няколко нуждаещи се е длъжен да дава издръжка в следния ред:

- а) на деца, съпруг и бивш съпруг;
- б) на родители;
- в) на внуци и правнуци;
- г) на братя и сестри;
- д) на възходящи от втора и по-горна степен.

Чл. 83. Когато няколко лица от един и същ ред дължат издръжка, задълженията между тях се разпределят съобразно с възможностите им.

Чл. 84. Издръжка за минало време може да се иска най-много за три месеца преди завеждането на иска.

Всеки отказ от правото на издръжка за бъдеще време е недействителен.

Чл. 85. Издръжката се плаща ежемесечно.

Прихващане на вземане със задължение за издръжка не се допуска.

Чл. 86. При изменение на обстоятелствата присъдената издръжка може да бъде изменена или прекратена.

Чл. 87. Няма право на издръжка лицето, което се е провинило тежко срещу оня, който дължи издръжката, или срещу неговия съпруг, низходящ или възходящ.

Горната разпоредба не се прилага за вземания за издръжка на деца до навършване на 16 години.

Чл. 88. Родителите са длъжни да издържат своите деца до навършване на пълнолетие независимо от това, дали са налице условията на чл. 79 .

Деца, които учат в редовни, а не във вечерни или заочни курсове на средни, полувисши или висши учебни заведения, имат право да търсят издръжка от родителите си, последните са

разведени или фактически разделени и даването на издръжка не създава особени затруднения за родителите. Тази издръжка се дължи до навършване на 20-годишна възраст при учене в средно учебно заведение и на 25-годишна възраст при учене във висше или полувисше учебно заведение. Лишените от родителски права не се освобождават от задължението да дават издръжка на децата си, но те не могат да искат издръжка от последните, освен когато са лишени от права поради пълно или ограничено запрещение.

(Ал. 4, нова - ДВ, бр. 89 от 1976 г.) Министерският съвет определя случаите и условията, при които държавата изплаща присъдената от съда издръжка, както и реда за събиране от длъжника на изплатените за негова сметка суми.

Чл. 89. При развод виновният за разстройството на брака съпруг няма право на издръжка.

Издръжка се дължи най-много до три години от прекратяването на брака, ако страните не са уговорили по-голям срок. Съдът може да продължи този срок, ако получаващият издръжката бивш съпруг е в особено тежко състояние, а другият съпруг може да я дава без особени затруднения.

Правото на издръжка на бивш съпруг се погасява, когато той встъпи в брак.

ДЯЛ IV

ПРИЛОЖИМ ЗАКОН ПРИ СЕМЕЙНОПРАВНИ ОТНОШЕНИЯ С МЕЖДУНАРОДЕН ЕЛЕМЕНТ

Чл. 90. Бракът, сключен от български гражданин в чужбина, е действителен, ако е сключен пред съответния местен орган и е спазена формата, предписана от местния закон.

Бракът между български граждани в чужбина може да се сключи и пред български дипломатически или консулски представител, ако местният закон допуска това.

Бракът между български гражданин и чужденец може да се сключи в чужбина пред български дипломатически или консулски представител, ако местният и отечественият закон на чужденеца допускат това.

Бракът, сключен в страната между чужденци пред чужд дипломатически или консулски представител, е действителен само ако и двамата сключващи брак са граждани на страната на този представител и ако отечественият им закон допуска това.

Чл. 91. За български гражданин, който сключва брак в чужбина, са задължителни разпоредбите на чл. 8, 9 и 10. Разрешението по чл. 8, ал. II може да се даде от българския дипломатически или консулски представител.

За чуждия гражданин, който сключва брак с български гражданин пред длъжностно лице по гражданското състояние в България или пред български дипломатически или консулски представител в чужбина, условията за сключване на брак се определят по неговия отечествен закон, като същевременно са задължителни разпоредбите на чл. 9 и 10 от този кодекс.

За чужди граждани, които сключват брак помежду си пред длъжностно лице по гражданското състояние в България, условията за сключване на брак се определят от техните отечествени закони, като са задължителни и разпоредбите на чл. 9 и 10, букви "а" и "б" от този кодекс.

Бракът, сключен в нарушение на разпоредбите на предходните алинеи, е недействителен.

Чл. 92. Чужд гражданин, който сключва брак с български гражданин в страната или пред български дипломатически или консулски представител в чужбина, трябва да представи документи, установяващи условията и пречките за сключване на брак съгласно неговия отечествен закон, разпоредбите в неговата страна относно сключване на бракове с чужденци, както и че за него липсват пречки да сключи брак.

Чл. 93. Недействителността на брака, сключен в страната или в чужбина между български и чужд гражданин, се урежда по този кодекс.

Недействителността на брака между чужденци с еднакво гражданство се урежда съгласно със закона на държавата, граждани на която са били те при сключването на брака, и закона по местосключване на брака, доколкото последният е бил задължителен за чужденците.

Недействителността на брака между чужденци с различно гражданство се урежда съгласно със съвпадащите разпоредби на отечествените им закони и закона по местосключване на брака, доколкото последният е бил задължителен за чужденците. Ако липсват съвпадащи разпоредби, прилагат се вместо тях разпоредбите на онзи от отечествените закони, който допуска обявяване недействителността на брака.

Чл. 94. Личните и имуществените отношения между съпрузи български гражданин и чужденец, ако се осъществяват на българска територия, се уреждат от българския закон.

Личните и имуществените отношения между съпрузи-чужденци, ако се осъществяват на българска територия, се уреждат съгласно със законите на държавата, чиито граждани са те. Ако съпрузите са с различно гражданство, тези отношения се уреждат съгласно съвпадащите разпоредби да отечествените им закони, а при липса на такива, същите се уреждат съгласно българския закон.

Чл. 95. Разводът между съпрузи, единият от които е български гражданин, се урежда съгласно с този кодекс.

Разводът между чужденци с еднакво гражданство се урежда съгласно със закона на държавата, чиито граждани са те при подаване молбата за развод.

Разводът между чужденци с различно гражданство се урежда съгласно със съвпадащите разпоредби на отечествените им закони. Ако отечествените им закони нямат съвпадащи разпоредби или някой от тях не допуска развод, прилагат се разпоредбите на този кодекс.

Чл. 96. Произходът се определя по закона на държавата, чийто гражданин е детето по време на раждането.

Чл. 97. Осиновяването между лица, едно от които е български гражданин, се допуска при условията на този кодекс.

Осиновяването между лица с еднакво чуждо гражданство се допуска при условията на техния отечествен закон, като се спазват разпоредбите на чл. 49 .

Осиновяването между лица с различно чуждо гражданство се допуска при условията на отечествения закон на осиновителя, като се спазват разпоредбите на чл. 49 . Когато осиновителите-съпрузи имат различно гражданство, спазват се условията на отечествените закони и на двамата съпрузи.

Когато отечественият закон на осиновявания изисква и неговото съгласие или съгласието и на други лица, спазва се това изискване. Действието на осиновяването се урежда по отечествения закон на осиновителя.

Отмяната на осиновяването се урежда по отечествения закон на осиновения.

Чл. 98. Отношенията между родители и деца се уреждат по отечествения закон на детето.

Чл. 99. Учредяването, действието и прекратяването на настойничество и попечителство се урежда по отечествения закон на ненавършилия пълнолетие.

Задължението за приемане и изпълнение функциите на настойник, попечител или член на настойническия съвет се урежда по отечествения му закон.

Чл. 100. Задължението за издръжка се урежда по отечествения закон на търсеция издръжка.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ И ПРЕХОДНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 101. По въпросите, по които този кодекс не съдържа разпоредби се прилагат съответно правилата на гражданските закони. Ако такива правила липсват, въпросите се решават съобразно с принципите на социалистическото законодателство на Народна република България.

Чл. 102. Този кодекс влиза в сила два месеца след обнародването му и отменя чл. 17, ал. II, чл. 20 - 58, 61 - 95, 111 - 121 от Закона за лицата и семейството.

96 - 110 от Закона за лицата и семейството продължават да действуват за случаите, неуредени от този кодекс.

Чл. 103. Правилата на този кодекс относно имуществените отношения между съпрузите се прилагат и за имуществата, придобити преди влизането му в сила от съпрузи при заварени бракове.

Чл. 104. Разпоредбите на този кодекс, с които се установяват нови искове за произход или за оспорване на произход, не се прилагат в случаите, в които е изтекло толкова време от съответния факт, колкото е срокът, предвиден за предявяването им.

Чл. 105. За заварените осиновявания се прилагат правилата относно осиновяването по чл. 54 .

Разпоредбата на чл. 55 се прилага за заварени осиновявания, ако осиновителят, осиновеният и родителите на последния постигнат съгласие за това и направят искане пред съда, който е допуснал осиновяването, в едногодишен срок от влизане на кодекса в сила. Това искане не може да се прави в случаите, когато при осиновяването децата са били с неизвестни родители или са били оставени в обществено заведение със съгласие за осиновяване.

Чл. 106. Правилата за сроковете, предвидени в този кодекс, не се прилагат за сроковете, които са започнала да текат при действието на стария закон, освен ако за завършването им по стария закон се изисква по-дълъг срок от предвидения в този кодекс.

ИЗМЕНЕНИЯ И ДОПЪЛНЕНИЯ В ГРАЖДАНСКИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС

§ 1. След чл. 259 се създават следните нови членове:

"Чл. 259а. При искане за развод по взаимно съгласие председателят на съда призовава съпрузите не по-рано от 2 месеца след подаване на молбата им на помирително заседание, на което те трябва да се явят лично.

Ако съпрузите поддържат молбата си, председателят на съда съставя за това протокол и внася молбата за разглеждане в съдебно заседание, което не може да се състои преди изтичането на 3 месеца от деня на помирителното заседание.

В случай, че някой от съпрузите не се яви без уважителни причини на помирителното или съдебното заседание, делото се прекратява.

Чл. 259б. След като се убеди, че съгласието на съпрузите да се разведат е сериозно и непоколебимо, и намери, че постигнатото споразумение по чл. 24 от Семейния кодекс не противоречи на закона и е в интерес на децата, съдът допуска развода и утвърждава споразумението.

Чл. 259в. Решението, с което се допуска разводът по взаимно съгласие, не подлежи на обжалване."

§ 2. В член 260 думите "чл. 51 и 52 от ЗЛС" се заменят с думите "чл. 14 и 27 от Семейния кодекс".

§ 3. В чл. 262 думите "чл. 21 или въз основа на буква "б" от чл. 36 ЗЛС се заменят с думите "чл. 8 или въз основа на чл. 17, буква "б" от Семейния кодекс".

§ 4. Ал. I и II на чл. 264 се отменят.

§ 5. В чл. 264, ал. III думите "чл. 121 от Закона за лицата и семейството" се заменят с думите "чл. 24, ал. II, чл. 26, 29, 64 и 86 от Семейния кодекс".

§ 6. В чл. 268 думите "чл. 22 - 24 от ЗЛС" се заменят с думите "чл. 9, 10 и 91, ал. II от Семейния кодекс".

§ 7. Чл. 269 се отменя.

Изпълнението на кодекса се възлага да министъра на правосъдието.

ЗАКОН за административните нарушения и наказания

(ДВ, бр. 92 от 1969 г.)

Изменение на други закони

§ 1. Този закон отменя глава XXVIII от Наказателно-процесуалния кодекс .

Препращането във всички нормативни актове към глава XXVIII от Наказателно-процесуалния кодекс се заменя с препращане към този закон .

.....

ПРЕХОДНИ РАЗПОРЕДБИ към Закона за изменение и допълнение на

Семейния кодекс и Гражданския процесуален кодекс относно ограничаване на принудителното изваждане от жилища

(ДВ, бр. 27 от 1973 г.)

§ 3. Влезлите в сила решения по чл. 28, ал. 2 и 3 от Семейния кодекс се изпълняват, ако длъжникът в месечен срок от съобщението не поиска изменение на постановеното решение въз основа на чл. 28, ал. 1 от Семейния кодекс.

.....

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ към Семейния кодекс

(ДВ, бр. 41 от 1985 г.)

.....

§ 28. Този кодекс влиза в сила от 1 юли 1985 г. и отменя Семейния кодекс от 1968 г. (обн., ДВ, бр. 23 от 1968 г.; изм., бр. 27 от 1973 г., бр. 89 от 1976 г.; попр., бр. 90 от 1976 г.; изм., бр. 36 от 1979 г.).